

kegaard, Maksimilian Kolbe, Lada, Lenin, London, Magyar Színház, Alfred Marnau, Karl Marx, Nagyszöllős, Oxford, Pozsony, Senta, Stephen Splender, Szabó Béla, Szozuz, Tverdota György: a *Kelet-európai bizzarológia* című, könnyben és borban oldható sűrítmény tulajdonnevei. Egy csepp belőle feloldva: „A Muzsikás együttes parádésan játszott, s az életben maradt nagyszöllősi zsidók egyike, meghatottan mondja el, hogy már a dédapja is Nagyszöllősön született. Ő különben Izraelben él, ahol a nagyszöllősiek csoportja az itteni megemlékezéssel egyidőben gondol halottaira. Szól a magyar himnusz, s a kaftános sakter szeméből potyog a könny.” Egy másik sűrítményben szó esik a mádi zsidóról is: „Az egyszerű mádi hitsorsos ma szövetzeti nyugdíjas. Dicséri a vb-titkárt, áldott jó, művelt ember. Saját borával koccint a húsvétra. Nincs lova, se szekere, se családja. A macskáját két hete mérgezték meg.” A dialógusok ajtót nyitnak, ezek a monológok zárókövek: „Megtette. Neki sikerült az, ami gyűlölvé szeretett apjának nem. A golyó célba talált. Néhány évvel később az apa újra megnősült, s végül a szíve vitte el. Nem érte meg a nyolcvankilences fordulatot.” A zárókövek sorsokat, életeket, értékeket takarnak, temetnek, őriznek. „George, értsd meg, újabban már semmit sem tudunk szépen, csak temetni, s ha ez sem sikerül, mivégre vagyunk. Ne segíts, ne rendezkedj, ne szervezkedj odaátrol. Aludj jól, végre, fogcsikorgatva felnőtt vagyok.” Am a „fogcsikorgatva felnőtt” is eligazításra szorul. „A magyarázatokra – vallja (be) a nagy névrokon méltó utódja – szükségünk van, nekem mindenképpen.” Felzaklató ez a könyv, és megnyugtató is, hiszen maradtak kérdéseink, és beszélgetőtársak is, akikről még azt is megkérdezhetjük – légyen akár szociológus, politológus, történész, pártvezér, evangélikus lelkész vagy benedekrendi főapát, – hogy „vajon ki hengeríti el a követ?”

V. Bálint Éva: *Rendiség a romokon (Vélekedések a rendszerváltás éveiből)*. Pesti Szalon, Budapest, 1994. 285 p.

KAMARÁS ISTVÁN

Az „almádi műhely”

Egy nevelési intézmény életét sok szempontból lehet elemezni, de a legreálisabb képet akkor kapjuk, ha annak pedagógiai programját vetjük össze a valósággal, azaz a tényleges tevékenységgel. Mentésit bennünket a másfajta elemzések alól az a tény is, hogy a hazai és külföldi sajtó kitüntetett figyelemmel kezelte iskolánkat, a Balatonalmádi Magyar-Angol Tannyelvű Gimnáziumot 1988-as megalakulása óta. Felügyeleti szervünk ütemezett ellenőrzéseinek köszönhetően naprakész információkkal rendelkezik az iskoláról, valamint a tantestület tagjai és diákjaink is rendszeresen hírt adnak rólunk szakmai konferenciákon, illetve megyei, országos és nemzetközi tanulmányi versenyeken, vetélkedőkön. 1993-ban két könyv is foglalkozott velünk, az egyik az USA-ban, a másik pedig Franciaországban jelent meg. Legutóbb a IV. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencián volt alkalmunk szólni a kétnyelvűség és a kéttannyelvűség témaköréről, amelyet a szakma elismeréssel fogadott.

Pedagógiai programunk alap gondolata azt írja elő, hogy tanítsuk meg tanulóinkat tanulni. Ha csak a félévi és évvégi iskolai tanulmányi átlagokat vizsgálánánk (1989/90: 3,90; 1990/91: 4,27; 1991/92: 4,28; 1992/93: 4,30; 1993/94 félévi: 4,36), akkor könnyen eufóriába eshetnénk, mert kevés iskola dicsekedhet ilyen eredményekkel. A magas átlagok

mögött kimagasló teljesítmények állnak, azaz a kitűnő tanulók száma a vizsgált tanévben 5 és 24 között mozog, míg a bukások száma ugyanezen időszak alatt 2 és 9 között váltakozott. Az igazi mögöttes tartalmat azonban az országos tanulmányi versenyeken indult tanulók száma jelzi: 97 és 106 fő, azaz tanulóink egyharmada rendszeresen megmérettetik és közülük évente 9-15 tanulónk nehéz fajsúlyúnak találtott. Nevek felsorolása helyett szabad legyen két tanulóra felhívni a figyelmet: *Hajdu Melindára*, aki az Édes Anyanyelvünk országos döntőjében, *Szerémi Péterre*, aki a nemzetközi diákszónokok londoni döntőjén öregbítette iskolánk, megyénk és hazánk hírnevét. Azért emeltem ki kettőjüket, mert az ő eredményük óta vallhatjuk magunkat jogosan magyar-angol tannyelvű gimnáziumnak, bár a nemzetközi sakkverseny, az Európa Tanács vetélkedő, a dunántúli népdalverseny, az ifjú űrkutatók koreai vagy a kiváló tanulók – kiváló sportolók amerikai versenyének nyertesei ugyanúgy említést érdemelnének, mint a Helikoni díjazottak, vagy kosárlabdázóink és atlétáink... A külföldi fél-, vagy egyéves tanulmányi ösztöndíjakat elnyert tanulóink számát (Soros Alapítvány, Rotary Club, Open Door) pedig országos viszonylatban legjobbnak tartják az összesítések!

Nem lehetünk azonban teljes mértékben elégedettek, mert a bukott tanulóink mellett voltak és vannak olyanok, akik két, három vagy négy tantárgyból értek el elégtelen eredményt. A bukató tantárgyak sorrendje eltér az általános képtől, mivel itt az angol, a magyar nyelv és a történelem áll az első három helyen. Nem lehetünk elégedettek azért sem, mivel az igazoltan és igazolatlanul mulasztott órák száma feltűnően magas: az egy főre eső igazolt hiányzások száma 53,36 és 67,6 óra, az igazolatlanoké pedig 0,67 és 2,34 óra között mozog. Míg az előbbi emelkedő tendenciájú, az utóbbi szerencsére (és drasztikus intézkedéseink hatására) csökkenő. Bármilyen furcsa is, de az igazolt hiányzások magas száma tanulóink nagymértékű kötelezettség-vállalásából is fakad, mivel a tanulmányi versenyek mellett a külföldi testvériskolákkal lebonyolított cserekapcsolat is hiányzásnak számít, még ha igazoltan is... (Nem véletlen, hogy idei belső ellenőrzésünk egyik kiemelt területe a hiányzások okainak beható vizsgálata volt.)

Célrendszerünk koordinátái, értékeink és tanulóeszményünk a fentiek tükrében nem üres fogalmak. A kéttannyelvű oktatás „maximalista” megfogalmazása szerint a kéttannyelvűséggel két nyelv anyanyelvi szintű ismerete várható el, míg a „minimalista” csak azt várja el, hogy mindkét nyelven értelmes és egész kifejezésekre legyen képes a tanuló. A mi kéttannyelvű iskolánk valahol a kettő között szeretné teljesíteni a feladatát, ugyanis hazánkban még mindig kiemelt feladat (vagy annak kellene lennie), hogy idegen nyelveket jól beszélő, az értelmiségi pályák iránt vonzalmat érző tanulókat készítsünk fel továbbtanulásra.

Iskolánk egy végzett és egy idén végző évfolyamának továbbtanulási statisztikája ugyan a trendek jelzésére csak óvatosan használható, de más kéttannyelvű iskolák többéves tapasztalataival egybevetve levonhatunk belőle néhány tanulságot. A továbbtanulni szándékozók 85%-ánál a bölcsészkarok, a közgazdasági karok és a külkereskedelmi főiskolák népszerűsége után a műszaki egyetemek, a jogi karok és a művészeti főiskolák következnek, s ezek után jönnek a külföldi egyetemek, a természettudományi karok, az orvostudományi egyetemek. A felvettek százalékában vizsgálva (az érettségizettek és felvétellel jelentkezők együttes százaléka 100%) az összes balatonalmádi jelentkező 80%-a nyert felvételt. A felvételi vizsga előtt 70%-uk felső-, 30%-uk pedig középfokú állami nyelvvizsgálóval rendelkezett. Fontosnak tartjuk a 80%-ot továbbtanulási arány hangsúlyozását, mert különböző források más-más adatokat közölnek. Tehetik ezt azért, mert a felsőfokú felvételik statisztikai adatszolgáltatása pontatlan, sőt téves, és a külföldi egyetemekre felvett tanulókról egyáltalán nem vesz tudomást.

A külföldi egyetemekre való bejutás még mindig könnyebb, mint a hazaiakra. Két furcsa tendencia figyelhető meg ezzel kapcsolatban: 1. Nem ragaszkodnak a tanulók érettségi vizsgájához (a harmadik és negyedik évet el sem végzett tanulónk másodéves egyetemista az USA-ban); 2. Nem szükséges a felvételin személyesen megjelenni, mert a standardizált nemzetközi vizsgaeredmények alapján (SAT) már érettségi előtt kiértékelik a tanulókat a sikeres felvételiéről. (Hazai egyetemeken is kezdik követni ezt a példát, így az-

után a tanulók egyike-másika nem is jelenik meg a felvételin.) A külföldi tanulás ezáltal több tanulónknál „csak” anyagi kérdés, bár a teljes tandíjmentességet is biztosították már!

A pályorientálás feladata a felvételizők jellemzésének eltörlése után sem vesztette el fontosságát, bár jóval nehezebbé vált. Nem ritka az irreális pályaválasztás sem. A kéttannyelvű iskolák tanulói esetében a nyelvtanulás célja a nyelv eszközjellegű használatára való felkészítés. Ez a cél némileg megváltozik akkor, amikor a bölcsészkarok angol szakára jelentkeznek a végzett tanulók. Ők kétszeresen is könnyebb ellenállást választják: könnyebb bejutniuk, a felvételi után pedig nem kell tanulniuk (legalábbis a nyelvet...).

A felvételik tükrében mindenesetre igaztalan és megalapozatlan a vád, hogy „a nyelven kívül más tárgyat meg sem tanulhatnak tisztességesen”, sőt az intenzív nyelvtanulás segítségével szignifikánsan javul más nyelvek és más tantárgyak tanulásának motivációja és eredményessége is. Kiváló példa erre az almádi diákok kimagasló sikere az olasz OKTV-n, illetve az olasz napokon, de a német, spanyol és orosz nyelvi eredmények is imponálóak! (Mint tolmácsok és fordítók is megállták a helyüket a város, a megye és az ország képviselőjében.)

Ami a nyelv eszközjellegét illeti, a fentiek alapján többet is tudunk tenni a megyéért, annak népszerűségéért, mert publikációink a magyar-brit, magyar-walesi, magyar-amerikai és a magyar-olasz kapcsolatok feltárása terén kedvező bel-, és külföldi visszhangot kaptak. Ha a nemzeti tanterv céljait tekintjük, a honismeret tanítása sokkal nagyobb teret kap, amelyen belül az „almádi műhely” még fontosabb megyei és országos szerephez juthat.

A tantárgyi struktúránk is továbbgondolandó a felvételik tükrében, mivel a kötelezően angolul tanított tantárgyakról szóló 1993. évi MKM előírás az 1994-95-ös tanévtől lép életbe. Az előírt három tantárgy szigorúan vett betartása kényszerválasztás elé állíthatja a tanulókat az érettségig, mivel az angolul tanult tantárgyak közül kettőt érettségi tantárgyként kell választaniuk. Az angol nyelvű történelem, földrajz és biológia választásunk szakmai szempontok alapján született, és tekintettel voltunk a tanárellátásra is. A kényszerválasztás elkerülése és a tanárellátás megoldása érdekében egyrészt legalább négy tantárgyat kell angol nyelvű tanulásra felkínálnunk, másrészt ezen tantárgyak tanítását magyar kollégákkal kell megoldanunk. Ezek alapján megfontolandó a történelem és a biológia mellett a matematika és a kémia angol nyelvű tanítása a földrajz helyett.

A nulladik évfolyamtól kezdve elengedhetetlenek tartjuk a heti húszórás intenzív angol nyelvtanítás mellett a magyar nyelvtan csoportbontásos tanítását, illetve a stratégiai gondolkodás fejlesztését, ez utóbbit sakkoktatás formájában (*Kurucsai István* mesterező irányításával).

Az iskolánkba való felvétel rendszere mindig pontos fokmérője volt az oktatási adminisztráció kéttannyelvű intézményekkel szemben táplált rokonszenvének, illetve el-lenszenvének. A kezdeti kritériumoptimalizált előfelvételi rendszer annyira egyértelművé tette a kéttannyelvű iskolák népszerűségét, hogy meg kellett akadályozni a további térnyerésüket. A kezdeti tízes nagyságrendű intézményhálózat mára már száz-as nagyságrendű lett – a félhivatalos kommuniké százötven ilyen iskoláról tud, de a támogatás helyett sok területen a türés dominál. Az előfelvételi eltörlése után különböző szinonimák alatt megmaradt az előválogatás, ami azonban már nem ad módot országos átirányításra, mert csupán adott régiók tudnak együttműködni. Ennek következményei egyrészt pozitívak: nőtt a megyén belüli jelentkezők száma és szám-aránya (ezen belül Veszprémé és Almádié is), a kezdeti megtorpanás után ismét nő a jelentkezők száma (idén 177), másrészt negatívak: csökkent a távolabbról jelentkezők száma, vele együtt nőtt az áljelentkezők száma, akik vagy csak az ingenes megméréstetés miatt jönnek, vagy pedig felvételt nyerve a lakóhelyükhöz közelebbi tanintézményt választják (ez utóbbi az utazási és megélhetési költségek növekedésének következménye). Az összes Veszprém megyei jelentkezetek száma 126 fő, ebből felvételt nyert 38 tanuló, akik közül 11 veszprémi és 6 pedig balatonalmádi. A továbbiakban elkerülhetetlen a felvételi költségek áthárítása a jelentkezőkre, valamint a nem magyar állampolgárok gyermekeinek átirányítása nemzetközi iskolákba

(az utóbbiak irreálisan nehéz feladat elé kerülnek, ha válogatott magyar tanulókkal kell lépést tartaniuk).

A fentiekkel összefüggő kérdés a 200 kollégiumi férőhely elosztása. Az eredeti 120 leány és 80 fiú helyett az 1992/93-as tanévben 160 leány és 40 fiú nyert felvételt, mivel a fűzfőgyártelepi Irányítástechnikai Szakközépiskola kollégiuma több fiútanulónk elhelyezését vállalta. A korábban ideiglenesnek tekintett kollégiumi férőhely igénybevétel meg kell hosszabbítanunk, meghozza további fiú-férőhelyek igénybevételével, mert az idei kollégiumi jelentkezéseknél, csakúgy mint a gimnáziumi felvételiknél nagyobb a leányok számaránya, mint a fiúké. A kollégiumi átstrukturálódás egyben elodázhatatlaná teszi a kollégiumvezetői álláshely betöltését a nevelési feladatok és azon belül a morális felzárkóztatás következetes végrehajtása érdekében.

A fenti feladatokat olyan tantestület képes végrehajtani, amely az elmúlt évek folyamán pedagógiai bölcsességről és az átlagosnál magasabb oktatási aktivitásról tett tanúbizonyságot: azok a kollégák, akik az angol nyelvet tanítják itt Balatonalmádiban, a középiskolai szintet jóval meghaladó eredményességgel büszkélkedhetnek és az országos tanulmányi versenyekre is felkészítő kollégák évek óta nemzetközi sikereket is elkönnyelhetnek. A magasszintű szaktárgyi tudás elengedhetetlen, de pedagógiai felkészültség és igényesség nélkül a tehetségeket kiválogató és azokat menedzselő iskolában keveset ér. Az utóbbi négy évben tenni akaró és tudó, jellemes tanároké lett a vezető szerep, akik a diákok valódi érdekeit tartják a legfontosabbnak. Az eredmények nem maradtak el, de anyagi és erkölcsi megbecsülésüknek az átlagosnál lényegesen magasabb szintjét az iskolavezetés csak a fenntartó intenzívebb támogatásával biztosíthatja. Azok a kollégák, akik *Lőrincze Lajos* tiszteletére országos magyar nyelvi vetélkedőt indítanak, akik vezetőtanárok a Veszprémi Egyetemről kikerülő tanárjelöltek mellett, akik tanulókat készítenek fel megyei és országos tanulmányi versenyekre és akik mindennapi munkájuk mellett még publikálják is eredményeiket, sőt nemzetközi kapcsolatokat ápolnak, a tágan értelmezett munkahelyi kötelezettségeiken kívül valahol a megyéért és az országért is tesznek valamit.

Ha ezek után megvizsgáljuk, hogy a balatonalmádi magyar-angol tannyelvű gimnázium milyen támogatással oldja meg feladatait – a kötelezőket és az önként vállaltakat egyaránt –, akkor azt látjuk, hogy az iskola sem a költségvetés, sem az átlagkereset tekintetében nincs elkenyeztetve. Nem azt kívánjuk ezzel állítani, hogy más megyei intézmény sokkal jobban áll, hanem csupán a nyolcvan évvel ezelőtt itt tanító *Szabó Dezső* mondatára szeretnénk emlékeztetni: „Üres gyomorral nehéz a himnuszt énekelni.” Ő sem konkrétan gondolta, mi sem.

Elég egy pillantást vetni kiadásainkra, hogy felfedezzük: a növekedés, különösen az elmúlt két évben, az áremelkedésekből adódik, nem pedig abból, hogy feladataink megoldására többet tudunk fordítani. Költségvetési támogatásunk meghatározásakor sajnos, még mindig figyelmen kívül marad az a működési sajátosság, hogy kiszolgáltatott helyzetben vagyunk a hőszolgáltatás területén és Almádiban a legmagasabb a víz- és a csatornadíj. Költségvetésünkben nem tapasztalható sem szintentartás, sem inflációkövetés, erőteljes takarékoságunkból és racionális gazdálkodásunkból származó pénzmaradványainkat, valamint saját bevételeinket ezáltal nem tudjuk sem fejlesztésekre, sem eszközvásárlásra fordítani, mert szorosan vett működési kiadásaink fedezésére szolgálnak.

Oscar Wilde, aki száztíz évvel ezelőtt a megyénkbe is ellátogatott, ezt írta valahol: „Mindannyian gödörben vagyunk, de néhányan látjuk a csillagokat.” Itt Balatonalmádiban látni véljük.

CZUCZOR SÁNDOR